

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid

EERSTE SPECIFIEK ADVIES BIJ

"HET WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEBELEID IN VLAANDEREN -
BELEIDSPRIORITEITEN 1995-1999"

Beleidsbrief neergelegd door de heer Luc Van den Brande,
minister-president van de Vlaamse regering
in de commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
van het Vlaamse parlement

EERSTE SPECIFIEK ADVIES BIJ

"HET WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEBELEID IN VLAANDEREN - BELEIDSPRIORITEITEN 1995-1999"

Beleidsbrief neergelegd door de heer Luc Van den Brande,
minister-president van de Vlaamse regering
in de commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
van het Vlaamse parlement

Vooraf

In zijn eerste globaal advies bij de beleidsbrief "Het Wetenschaps- en Technologiebeleid in Vlaanderen - Beleidsprioriteiten 1995-1999" kondigde de VRWB aan de beleidsbrief op een systematische wijze te bespreken en op basis daarvan aanbevelingen te formuleren ter concretisering van geplande acties en voor eventuele bijsturingen in de voorgestelde opties. Het voorliggende eerste specifiek advies is een neerslag van de besprekingen in de VRWB en zijn commissie wetenschapsbeleid (CWB) rond diverse punten van de hoofdstukken 0, 1 en 2 van de beleidsbrief.

Het hoofdstuk 3 'Wetenschapsbeleid: economische finaliteit' zal in een volgende specifiek advies aan bod komen. De VRWB vraagt zich echter af of de oproep voor een innovatiepact en de aankondiging van een innovatiedecreet door de minister-president ter gelegenheid van de officiële opening van FTI Technoland®, de beleidslijnen van dit hoofdstuk niet in een ander licht stellen. De minister-president heeft inmiddels laten weten dat de VRWB zal geraadpleegd worden over een rapport, dat momenteel wordt voorbereid en dat een neerslag zal bevatten van een lopende uitgebreide consultatie van alle Vlaamse actoren rond Technologie en Innovatie

Hoofdstuk 0 - Uitdagingen en globale beleidslijnen

0.2.6. Het Vlaamse wetenschapsbeleid in een federale staat

* Via de nieuw op te richten FRWB zal een discussie nodig zijn over de primaire verdeling van federale middelen voor weten-

schapsbeleid. Men denkt hierbij in de eerste plaats aan het ruimtevaartonderzoek, dat een zeer ruime toelage voor zijn rekening neemt. Bij de verdere communautarisering zullen de verdeelsleutels tussen de Gemeenschappen en Gewesten ter sprake moeten komen, ook wat betreft de kredieten van de Nationale Loterij. Ook de opdracht en de werking van de federale wetenschappelijke instellingen moeten in het kader van de federale staat nader onderzocht worden.

* De vaststelling van de beleidsbrief dat het overleg m.b.t. de opmaak van de inventaris van het wetenschappelijk potentieel zeer stroef verloopt, wordt beaamd. De inventarisatie van het industrieel onderzoek wordt de facto door de regio's opgesteld.

Hoofdstuk 1 - Algemeen wetenschapsbeleid

1.1.1. Monitoring en kwaliteitsbewaking

* De VRWB-leden wensen met klem te benadrukken dat het bibliometrie-instrument alleen maar kan dienen als achtergrondinformatie voor evaluatiecommissies van deskundigen. De materie is namelijk dermate specifiek en complex dat enkel deskundigen de analyseresultaten kunnen interpreteren. De VRWB meent daarom dat van bij de aanvang zeer duidelijke waarborgen tegen eventueel misbruik door effectief onbevoegden moeten worden ingebouwd. Trouwens recent wordt er gepleit voor nieuwe indicatoren (andere dan bibliometrische) voor het meten van het meer praktisch gericht onderzoekswerk in de academische wereld¹.

* De VRWB stelt vast dat, ingevolge de decretale verplichtingen voor evaluatie, de VLIR drie projecten rond evaluatie van onderzoek heeft goedgekeurd, waarvan het maken van interuniversitaire afspraken rond bibliometrie er één is.

* De beleidsbrief geeft aan dat 20 miljoen BEF wordt uitgetrokken voor het ontwikkelen van een evaluatie- en monitoringinstrument naar de performantie van het wetenschappelijk potentieel en de structuren en instrumenten van

¹ Lopez Barrio, 'Better direct research efforts towards innovation'. An innovation policy for the European Union, Rome 28-29 mei 1996.

het wetenschapsbeleid toe. Als enige concrete actie wordt enkel het opzetten van een efficiënt systeem voor bibliometrische analyses bij de APWB vermeld. In een latere toelichting door de APWB wordt dit systeem in een breder perspectief voorgesteld.

* Daar de beleidsbrief vaag blijft en geen indicaties geeft over de interactie (complementariteit, overlapping, coördinatie) tussen de APWB- en VLIR-initiatieven enerzijds en APWB- en IWT-initiatieven anderzijds, heeft de VRWB de minister-president om meer informatie gevraagd. De VRWB noteert dat de minister-president zijn administratie heeft opgedragen een omstandige nota voor te bereiden in verband met de diverse initiatieven rond bibliometrie en dat hij deze nota voor advies aan de VRWB zal voorleggen.

1.1.2. Wetenschapsinformatie

* Het centrale IWETO-systeem bij de APWB is vrij gebruiksonvriendelijk. Bovendien komt de overheid omwille van technische redenen de contractuele verplichtingen niet na. Volgens het IWETO-contract krijgen de universiteiten tweemaal per jaar toelevering van de IWETO-gegevens, ook deze afkomstig van de andere universiteiten, voor intern gebruik. In het verleden gebeurde dat door het toesturen van diskettes naar de universiteiten. Nu zou dit in principe on line gaan via de W-lijn, die evenwel enkel toegankelijk is via een modem en dus veel minder openstaat voor de onderzoekswereld. Contractueel is tevens bepaald dat de APWB elk jaar verslag uitbrengt over de frequentie van raadpleging. De laatste maal is dit gebeurd voor 1993, toen werd IWETO ongeveer 100 maal geraadpleegd.

De bevraging van de universiteiten voor de IWETO-gegevens gebeurt door de APWB, maar deze bevraging loopt dubbel met bevragingen voor de universitaire jaarverslagen en de rapporten van de onderzoeksraden.

Verder wordt door de onderzoekers al lang gevraagd om de informatie ook internationaal beschikbaar te stellen, evenwel zonder gevolg, met uitzondering voor Nederland (via de Nederlandse Onderzoeksdatbank).

De VRWB neemt zich voor het instrument IWETO nader te onderzoeken wat betreft de kwaliteitsverbetering, het moderniseren van het instrument, het verhogen van de toegankelijkheid en het definiëren van het doelpubliek.

* De VRWB leest in de beleidsbrief dat "de Vlaamse regering de wetenschapsvoorlichting (o.a. via de Wetenschapsweek) niet wenst te beperken tot informatie over de exacte en de medische

wetenschappen, maar duidelijk geopteerd heeft om het volledige domein van wetenschappelijk onderzoek te overspannen met bijzondere aandacht voor de sociale, cultuur- en geesteswetenschappen". Nergens in de tekst wordt dit voornemen van de Vlaamse regering verder geconcretiseerd. Ook in de aangekondigde initiatieven ontbreekt enige actie in het domein van de sociale, cultuur- en geesteswetenschappen. Een late toelichting door de APWB geeft aan dat de actie "Wetenschap in de Kijker" voor het jaar 1996 meer dan 30% projecten bevat uit de sociale, cultuur- en geesteswetenschappen en dat tevens in andere wetenschapsvoorlichtingsacties aandacht wordt besteed aan deze sector. De VRWB vraagt zich af waarom dit niet expliciet in de beleidsbrief vermeld wordt.

1.1.3.1. Bilaterale samenwerking met de geopolitieke landen

* De VRWB-leden vragen zich af wat de term 'geopolitieke landen' eigenlijk inhoudt. Uit de APWB-toelichting zou het gaan om prioritaire landen, waarvan bij de keuze elementen van buitenlands beleid spelen.

* Duidelijkheid wordt gevraagd omtrent het totale budget (omvang en besteding) en de procedures van aankondiging, toewijzing en beoordeling. Inmiddels is door de APWB aan de universiteiten en instellingen een informatiedocument m.b.t. de bilaterale samenwerking met prioritaire landen toegestuurd. De VRWB heeft zijn commissie voor Federale en Internationale Samenwerking (CFIS) opdracht gegeven om hierbij een aanbeveling voor te bereiden. De VRWB is alvast van oordeel dat de voorgestelde evaluatie meer doorzichtig zou moeten zijn.

* De VRWB beklemtoont de wenselijkheid van reciprociteit van internationale relaties.

1.1.3.2. Bevorderen van deelname in Europese programma's

* Het budget van de huidige impulsactie voor de stimulering van de deelname van Vlaamse onderzoekers aan de EU-programma's wordt voor 60% bestemd voor het luik verkennende internationale samenwerkingsverbanden en voor 40% voor het luik cofinanciering. De doelstelling van het eerste luik is inmiddels reeds in ruime mate gerealiseerd met als gevolg een stijgende vraag voor cofinanciering. De opgelegde verdeling van het totale budget

moet dan ook herzien worden en zou aan de universiteiten meer flexibiliteit moeten toelaten dan nu het geval is.

* In opvolging van de VRWB-studie i.v.m. de Vlaamse deelname aan het Europees onderzoek voor de periode 1987-1990, werd reeds in 1993 aangekondigd dat de APWB een analoge studie zou uitvoeren voor de volgende periode van 4 jaar, die samenvalt met het derde kaderprogramma. De universiteiten werden in dit verband medio 1994 bevraagd over hun deelname. De VRWB had graag vernomen wat de stand van zaken in dit verband is.

1.1.3.3. Het Vlaams Innovatiecentrum; efficiënte informatie-doorstroming

* De VRWB-leden hadden graag wat meer informatie over de ervaringen van het Vlaams Value Adviescentrum. Welke resultaten heeft de ondersteuning door dit centrum bij het valoriseren van Europees onderzoek opgeleverd. Welke bijstellingen zijn er inmiddels gebeurd bij de tweede overeenkomst met de Europese Commissie. Verder meent de VRWB dat het Vlaams Innovatiecentrum vooral een instrument is voor het Wetenschapsbeleid met een economische finaliteit en neemt zich dan ook voor het Vlaams Innovatiecentrum in dat verband te bespreken.

1.1.4. Onderzoek in de sociale wetenschappen, de geestes- en cultuurwetenschappen.

* Betreffende de bestemming van de kredieten op de begroting ingeschreven voor de taal- en cultuurwetenschappen wil de VRWB uitdrukkelijk herinneren aan de VRWB-aanbeveling naar aanleiding van het rapport "Wetenschap als Cultuur".

* De VRWB had graag snel duidelijkheid over de bestemming van de voorziene 190 miljoen BEF en wie deze zal beheren.

* In de schoot van de VRWB is veel energie en tijd geïnvesteerd in deze problematiek. Het resulterende rapport heeft veel appreciatie gekregen. De VRWB verwacht dan ook dat de actie die de Vlaamse regering in dit domein wil lanceren tegemoet komt aan de knelpunten vastgesteld in dit rapport.

* Verder steunt de VRWB het streven van het NFWO naar een verhoging van de middenenstroom naar de humane wetenschappen, op voorwaarde van een voldoende kwaliteitsbewaking.

1.1.5. Ondersteunen van het wetenschappelijk onderzoek in de prevalorisatiefase

* Voor de VRWB is het zoals hier omschreven onduidelijk wat de doelstellingen zijn van deze actie.

1.2.1. De APWB

* De VRWB verneemt dat ingevolge de recente reorganisatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap de APWB zou worden omgevormd tot de administratie Wetenschap en Innovatie (AWI) en dat de opdrachten van de nieuwe AWI zouden worden uitgebreid. Gelet op de centrale rol die de AWI speelt in de organisatie van het Vlaamse Wetenschapsbeleid, wenst de VRWB over deze wijzigingen geraadpleegd te worden, in overeenstemming met zijn decretale bevoegdheden en meer bepaald de opdracht: "het toetsen van de doelmatigheid van de organisatie van het wetenschapsbeleid".

* De VRWB merkt op dat IWT en NFWO, beide toch zeer belangrijke actoren in het Vlaamse Wetenschapsbeleid, best ook zouden betrokken worden bij de Interdepartementale Werkgroep Wetenschapsbeleid van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

* Zowel het IWT als het NFWO worden nu al betrokken bij de voorbereidingen van het Strategisch Plan Vlaanderen, spoor Wetenschapsbeleid. De VRWB verwacht tijdig te worden geïnformeerd over het eindresultaat en wenst hierover een advies te formuleren.

1.2.2. VRWB

* Het feit dat de Vlaamse regering de VRWB-boodschap in grote mate ter harte heeft genomen en er terdege mee rekening heeft gehouden bij het opstellen van het regeerakkoord, zet de VRWB aan om in de toekomst nog meer proactief te werk te gaan

1.2.3. De Koninklijke Academiën

* De VRWB vestigt de aandacht op de multidisciplinaire expertise aanwezig in de Koninklijke Academie, die deze graag ten dienste wil stellen van de Vlaamse Gemeenschap. De Academie zal dit jaar twee initiatieven nemen met symposia rond evaluatie en de infobaan op cultureel, wetenschappelijk en technisch vlak.

Hoofdstuk 2 - Wetenschapsbeleid: fundamenteel onderzoek

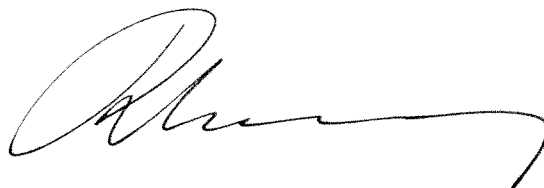
De belangrijkste aandachtspunten van dit hoofdstuk zijn aan bod gekomen in de aanbeveling bij het NFWO-beleidsplan. De VRWB wenst nog twee extra punten hieraan toe te voegen:

* De VRWB merkt op dat de overheid, zoals in de inleidende alinea gesteld, moeilijk nog strenger kan optreden voor wat betreft kwaliteitsbewaking en selectiviteit. In het verleden immers waren een aantal commissies van het NFWO al in grote mate hakbijlcomités en moesten systematisch zeer goede projecten afvoeren.

* De VRWB wenst heel sterk te benadrukken dat het nodig is de steun van wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten te verstevigen via de 1e geldstroom.

Elisabeth Monard
Secretaris

Roger Dillemans
Voorzitter